

DREJEBOG FOR BUDGET 2018.

1. INDLEDNING

Drejebogen omfatter aktiviteter i forbindelse med budgetlægning og fastlæggelse af serviceniveau. Drejebogen tager højde for de aftaler der indgået med budget 2017, herunder at der skal laves en række nye budgetanalyser.

Drejebogen for budget godkendes på økonomiudvalgets møde den 18. januar 2017.

Drejebogen indeholder fire hovedelementer. Analyser og medinddragelse, forudsætninger for basisbudgettet, udarbejdelse af administrativt oplæg til budget samt den politiske proces frem til budgetvedtagelse. Hertil kommer som et femte element forankring og implementering af det vedtagne budget.

2. ANALYSER OG MEDINDDRAGELSE

2.1 BUDGETANALYSER

Fortsat økonomisk balance mellem indtægter og udgifter er en forudsætning samtidig med, at der skal være råderum til fortsat udvikling i Syddjurs Kommune. Derfor skal der udarbejdes nye budgetanalyser, der kan bidrage til et samlet budgetkatalog på 30 mio. kr. fra og med 2018 med henblik på at skabe et økonomisk råderum til fortsat udvikling af den kommunale organisation. Alle områder af den samlede kommunale økonomi indgår i arbejdet.

Direktionen er ansvarlig for at tilrettelægge og vægte analyserne, samt sikre politisk afrapportering senest i juni 2017 til økonomiudvalget og det samlede Byråd. Økonomiudvalget er politisk ansvarlig for udarbejdelsen af budgetoplæg til politisk 1. behandling.

Status for budgetanalyserne forelægges på økonomiudvalgets møde den 8. februar 2017.

Budgetanalyser forelægges til drøftelse i fagudvalgene forud for byrådets samlede præsentation af budgetanalyserne i juni 2017.

Afrapportering af budgetanalyserne sker på byrådets temamøde den 21. juni 2017.

2.2 NØGLETAL OG LEDELSESINFORMATION

Til støtte for den tværgående prioritering udarbejdes nøgletal og ledelsesinformation. Det udarbejdede materiale vil indgå i de analyser der gennemføres, ligesom det kan indgå i budgetblokke og i budgetbemærkninger.

Da der løbende gennemføres effektiviseringer og reduktioner kan det være en udfordring, hvis man bruger tal der er flere år gamle. Det kan også være en udfordring at bruge budgettal ved sammenligninger med andre kommuner, idet man ikke kan være sikker på at budgetterne også afspejler de udgifter der rent faktisk realiseres i regnskabet. Det bedste udgangspunkt er nøgletal for regnskab 2016, men de foreligger normalt først i starten af juni måned.

2.3 MEDINDDRAGELSE

Det er hensigten, at kommunernes medarbejdere involveres i budgetarbejdet og har mulighed for at drøfte budgetlægningen. Der skal således være en god MED-inddragelse af organisationen allerede i idéprocessen. I årshjulet for hovedudvalgets arbejde indgår budget 2018 som et fast punkt på alle ordinære møder hele året.

Hovedudvalget orienteres om status for budgetlægningen i juni måned. Der er et særligt dialogmøde om budgettet på den dag, hvor budgetkataloget til byrådets budgetseminar sendes i høring, og der er mulighed for et møde mellem hovedudvalget og økonomiudvalget i forbindelse med udarbejdelsen af budgetforslaget til 1. behandling.

Med udgangspunkt i drejebogen for budget 2018 forventes det, at institutioner og fagområder på et selvvalgt tidspunkt i marts eller april drøfter budgetlægningen, hvor ledelse og medarbejdere har mulighed for at bidrage med idéer og løsninger..

3. FORUDSÆTNINGER FOR BASISBUDGETTET

Budgetlægningen foretages i budgetårets, dvs. 2018, pris- og lønniveau. Til det formål er det nødvendigt med skøn for prisudviklingen. Det forudsættes, at der tages udgangspunkt i skøn fra Kommunernes Landsforening, KL, og at der kan reguleres for væsentlige ændringer i skønnene for tidligere år.

Anlæg hvortil der er givet anlægsbevilling prisen fremskrives med arten for entreprenør og håndværkerydelser, medens øvrige rådighedsbeløb ikke prisen fremskrives, idet de som oftest er afsat som afrundede cirkelbeløb.

3.1 BASISBUDGET

Udarbejdelsen af basisbudgettet består kun af den helt grundlæggende tilretning af overslagsår 2018 i det vedtagne budget for 2017. Det drejer sig om:

- Prisfremskrivning til 2018-priser
- Rettelser hvor to beløb der skal være ens fremskrives med forskellige procenter
- Rettelser for evt. tekniske fejl i overslagsåret
- Reguleringer for politiske beslutninger, der er vedtaget efter budgetvedtagelsen.
- Nulstilling af demografipuljer

3.2 BEFOLKNINGSPROGNOSE

Der udarbejdes til budgetlægningen en prognose over udviklingen i befolkningen. Af hensyn til de mange formål befolkningsprognosen skal opfylde, er det nødvendigt, at der i prognosen indgår et skøn for hver enkelt årgang fra 0 til 99 år. Befolkningsprognosen tager udgangspunkt i boligerne i kommunen, og beror således på skøn over antal og alder for borgere der flytter fra og til boliger i kommunen.

Til brug for skøn over tilskud og udligning gøres der en forudsætning om betalingskommunefolketallet, dvs. nettoreultatet af de borgere man har i botilbud og lignende i andre kommuner, og som man derfor ikke har med i folkeregisteret i Syddjurs Kommune, og så de borgere fra andre kommuner, der i botilbud og lignende i Syddjurs Kommune.

3.3 DEMOGRAFI

Der kan i Syddjurs Kommune konstateres en demografisk udvikling i de forskellige alderskategorier, som gør det hensigtsmæssigt at tilpasse budgetterne på visse områder for på den måde at få mere retvisende skøn over udgifterne i overslagsårene.

Der er i budgettet afsat demografipuljer på følgende områder: Folkeskolen og SFO, Dagpleje og daginstitutioner, Ældreområdet, Sundhedsområdet, Hjælpemidler og Voksen/handicapområdet. For hvert af disse områder udarbejdes der på baggrund af befolkningsprognosen, samt takster og enhedsbeløb, en budgettramme for de pågældende områder.

Demografipuljerne genberegnes hvert år, og nulstilles derfor i forhold til det der indgik i overslagsårene i det vedtagne budget. På baggrund af de nye beregninger udarbejdes der blokke til budgetkataloget, der beskriver forskellen. Hvis afvigelsen er i nedadgående retning indarbejdes udviklingen som udgangspunkt i direktionens oplæg til budget.

Udmøntningen af demografipuljerne for budgetåret sker i forbindelse med budgetvedtagelsen. Der vil således ikke være puljer i budgetåret i det vedtagne budget, men kun i overslagsårene. Der er ikke lagt op til en efterregulering af

rammerne på de pågældende områder når først budgetåret er gået i gang. Væsentlige ændringer i demografien kan indgå i overvejelserne omkring budgetopfølgningen i det pågældende år.

3.4 TEKNISKE KORREKTIONER

Budgetkorrektionerne kan omfatte konsekvenser af politiske beslutninger, konsekvenser af lovændringer m.v., demografiske ændringer samt andre rent tekniske ændringer eller fejl. Beregningen af ændringerne i forhold til basisbudgettet gennemføres i afdelingerne i samarbejde med det økonomiske sekretariat med henblik på at sikre mod serviceglidning. Der er stor fokus på, at de tekniske ændringer af budgettet sker ud fra saglige og ensartede principper. Byrådet orienteres udvalgsvis om status for de tekniske korrektioner på et temamøde før sommerferien. De tekniske korrektioner indgår herefter som blokke til budgetkataloget.

3.5 AFTALE MELLEM KL OG REGERINGEN

En eventuel aftale mellem KL og regeringen indgår i det materiale som byrådet får til orientering før sommerferien. KL orienterer normalt om aftalen på et halvdagsmøde i midten af juni måned. Tidspunktet for orienteringsmøderne har betydning for, hvornår der kan orienteres om aftalen.

Byrådet orienteres om aftalen mellem KL og regeringen på byrådets temamøde den 21. juni 2017.

Derudover bruger KL en struktureret tilgang til økonomiaftalen. Formålet er at sikre kommunernes overholdelse af den overordnede økonomiaftale gennem øget koordinering kommunerne imellem. I praksis betyder den faseopdelte budgetlægning i forhold til KL, at der på givne tidspunkter skal laves skøn over kommunens korrigerede basisbudget.

4. ADMINISTRATIVT BUDGETOPLÆG

Det er direktionen, der har ansvaret at udarbejde et administrativt oplæg til budget. Oplægget skal indeholde prioriteringer/handlinger, som sikrer tilstrækkelige politiske handlemuligheder til at frembringe et budget i balance. Direktionen har i den forbindelse mulighed for at justere det råderum der skal findes i budgetkataloget.

Byrådet orienteres om et administrativt oplæg til budget 2018 på byrådets temamøde den 17. august 2017. I oplægget indgår et budgetkatalog.

Direktionen drøfter budgettet primo juli med henblik på at fastlægge arbejdsprocessen frem til orienteringen af byrådet efter sommerferien, herunder udarbejdelsen af budgetkataloget. I den forbindelse drøftes skitsen til indhold af det budgetoplæg i balance, der anbefales på budgetseminaret. Hvis der efter regeringsaftalen forventes et budgetpres, drøftes udarbejdelsen af øvrige reduktionsblokke, til supplement af det arbejde der er gennemført i foråret.

4.1 LOV- OG CIRKULÆREPROGRAM

I bloktilskuddet for 2018 og efterfølgende år indgår ændringer som følge af regeringens lov- og cirkulæreprogram. I programmet reguleres for mer- eller mindredgifter som følge af statslige love og regler.

For at huske at indregne de driftsbudgetter der modsvarer af finansieringsændringer på indtægtssiden, så forudsættes det, at der beregnes og indarbejdes et skøn over lov- og cirkulæreprogrammets indvirkning på kommunens driftsudgifter. Beregningen indgår i budgetkataloget.

Ændringer i lov- og cirkulæreprogrammet medtages ikke i denne arbejdsgang, hvis de allerede indgår i økonomien i forbindelse med enkeltsager eller tekniske korrektioner fra før sommerferien.

4.2 ANLÆGSBUDGET

Som udgangspunkt for anlægsbudgettet bruges overslagsårene i det vedtagne budget for 2017, med efterfølgende politiske beslutninger. Direktionen udarbejder på grundlag heraf et oplæg til anlægsbudget, der indgår i det samlede budgetoplæg.

For de rådighedsbeløb, der er afsat i anlægsbudgettet, skelnes der mellem konkrete anlæg og anlægspuljer, samt mellem anlæg hvortil der er givet anlægsbevilling, og anlæg hvortil der ikke er givet anlægsbevilling.

For at kvalificere anlægsbudgettet skal såvel oplægget til anlægsbudget såvel som alle ændringer omkring afdelingen for veje og ejendomme. Som en del af kvalificeringen indgår en realistisk periodisering af anlægget med en vurdering af den tid der er nødvendig for projektering, anlæg og færdiggørelse.

4.3 BUDGETKATALOG

Budgetkataloget samler op på en række af de elementer der indgår i budgetarbejdet frem til august måned:

- Udgangspunktet i form af basisbudgettet og oplægget til anlægsbudget
- Tekniske blokke, herunder demografiudvikling i nedadgående retning
- Blokke vedr. demografi i opadgående retning
- Blokke med udgangspunkt i analyser
- Konsekvenser af lov- og cirkulæreprogram
- Reduktionsblokke og udvidelsesblokke i øvrigt

Forslag i budgetkataloget bør som hovedregel udarbejdes eller samles så de som minimum udgør 100.000 kr. Som for den øvrige budgetlægning udarbejdes budgetkataloget i 2018 pris- og lønniveau.

Ud over driftsforslag skal forslag til ændringer i anlægsbeløb også indgå i budgetkataloget. Forslag til ændringer på finansieringssiden kan også indgå i budgetkataloget. Forslagene på anlægssiden skal ses i forhold til det oplæg til anlægsbudget som direktionen udarbejder før sommerferien.

Ud fra budgetkataloget udarbejder direktionen et oplæg til et budget i balance, der udgør materialet til byrådets 1. behandling af budget.

Der er 1. behandling af budgetforslaget på byrådets møde den 20. september 2017.

5. POLITISK PROCES FREM TIL BUDGETVEDTAGELSE

Budgetseminaret udgør et vigtigt omdrejningspunkt i budgetprocessen.

Oplæg til budget drøftes på byrådets budgetseminar den 14. og 15. september 2017.

Budgetkataloget udgør en væsentlig del af materialet til budgetseminaret, Derudover laves der en sammenfatning af basisbudget med anlægsprogram, som beskrives sammen med regeringsaftalen samt lov- og cirkulæreprogrammet i et overordnet budgetnotat. Direktionen fungerer som tovholder i forhold til den politiske proces, herunder budgetseminaret. Såfremt der skal udarbejdes notater eller konsekvensberegninger på baggrund af de politiske drøftelser er det direktionens opgave at koordinere dette arbejde.

5.1 HØRING OG BORGERINDDRAGELSE

Budgetkataloget i det administrative oplæg sendes samtidig i høring hos interessenterne. Ledelsessekretariatet er tilknyttet opgaven omkring information og høring om budgettet, herunder videreformidling af indkomne høringssvar. Høring af budgetforslaget foretages i alle medudvalg, på personalemøder, i ældre- og handicapråd, folkeoplysningsudvalg, skolebestyrelser og forældrebestyrelser.

Der informeres løbende om modtagne hørings svar ved brug af en sag der publiceres på kommunens hjemmeside. Der er således ingen egentlige tidsfrister for hørings svar ud over udvalgenes mødedatoer, men hørings svar som kommer tidligt vil selvfølgelig i en længere periode kunne indgå i de politiske overvejelser.

Generelt holdes der en åben og løbende dialog i forbindelse med møder omhandlende budgettet og deres drøftelse i ovenstående udvalg og bestyrelser. Budget 2018 indgår som en del af et borgermøde, der også omfatter indslag fra en række udvalg og råd. Til borgermødet inviteres en række udvalg, råd og nævn og repræsentanter for foreninger.

Der holdes et borgermøde den 7. september 2017, hvor der indgår en budgetorientering.

Der afholdes et digitalt borgermøde på Facebook på baggrund af 1. behandlingen af budgettet og budgetforhandlingerne.

Der er et digitalt borgermøde om budgettet den 25. september 2017.

5.2 BUDGETFORHANDLINGER

Datoer, tidspunkter og aktører for budgetforhandlingerne udmeldes af borgmesteren senest i forlængelse af budgetseminaret den 7. september 2017.

Der er 2. behandling af budgetforslaget på byrådets møde den 11. oktober 2017.

Alt efter hvordan den politiske proces er planlagt, så kan politiske og administrative tekniske ændringsforslag til budgetforslaget drøftes på økonomiudvalgets møde den 4. oktober 2017.

6. FORANKRING OG IMPLEMENTERING

Efter budgetvedtagelsen forankres budgettet administrativt i form af information til borgere og medarbejdere, indberetning af data til ministerier, KL og SKAT, samt teknisk budgetvedtagelse i økonomisystemet.

6.1 TAKSTER

Taksterne er en væsentlig forudsætning for budgettet. Det kan imidlertid ofte være svært at udarbejde de endelige takster før budgettet er vedtaget. Borgerrettede takster forelægges derfor samlet for byrådet.

Selv om taksterne ikke er en del af budgetvedtagelsen forventes det af hensyn til den politiske beslutningsproces, at forslag i budgetkataloget eller politiske ændringsforslag der påvirker taksters størrelse nøje beskriver de forventede takster før og efter den foreslåede ændring.

Godkendelse af takster sker på byrådets møde den 29. november 2017.

6.2 BUDGETBEMÆRKNINGER

Ud over de talmæssige bevillinger så udgør budgetbemærkningerne også en del af det vedtagne budget i form af materielle forudsætninger for bevillingerne. I perioden med budgetforhandling forudsættes det at beslutningsgrundlaget er bemærkninger som skrives til det korrigerede basisbudget med tilføjelse af de foreslåede elementer fra budgetkataloget. De endelige bemærkninger til brug for budgethæftet udarbejdes først efter budgettets vedtagelse.

Budgetoversigter og øvrigt relevant budgetmateriale gøres tilgængeligt for byrådet senest i forbindelse med mødet den 20. december 2017.